MEDEDELINGEN

HEEMKRING OKEGEM

37ste jaargang , 2012, nr. 3
VERSCHIJNT DRIEMAANDELIJKS
Afgiftekantoor Ninove 1
3de trimester

BESTUURSLEDEN

Voorzitter: Herman Van Isterdael, Idevoordelaan 27, Okegem (054/32.23.02)
Secretaris: Patrick Praet, Kievitlaan 25, Ninove (054/32.71.58)
Penningmeester: André Segers, Bievegemstraat 18, Roosdaal (054/33.65.68)
Bestuursleden:
Jozef Van der Speeten, Guldenboom 12, Okegem (054/33.55.75)
Godelieve De Deyn, Kouterbaan 34, Okegem (054/33.48.70)
Herman Brantegem, Hazeleerstraat 24, Okegem (053/68.04.51)
Ere-penningmeester: Suzanne Van der Speeten

Uitgegeven met de steun van het stadsbestuur van Ninove (100 euro).

Verantwoordelijke uitgever: Herman Van Isterdael, Idevoordelaan 27, 9400 Okegem-Ninove

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.
Een jaarabonnement op Mededelingen Heemkring Okegem kost amper 4 Euro. Erelid wordt men vanaf 6 Euro. Lid worden kan door de som te storten op rekeningnummer BE46 8508 1934 3436 - SPAA BE 22 van Heemkring Okegem.

Voorzijde: Celina Van der Speeten

De oprichting van de Oud-Strijdersbond in Okegem

Een zet op het schaakbord van de dorpspolitiek?

Patrick Praet

In de jaargang van 1981 besteedde de Heemkring reeds uitgebreid aandacht aan de Eerste Wereldoorlog in Okegem. Wie deze artikels nog eens naleest, krijgt een zeer goed beeld hoe de oorlog in onze gemeente werd beleefd.[1] Eén van de bijdragen handelt ook over de stichting van de Bond van Oud-strijders in 1932. [2] Een nieuwe lezing van de archieven van deze bond maakt duidelijk dat de oprichting zich situeerde in een verhit partijpolitiek klimaat in Okegem. Over dit toch wel zeer lokaal gebeuren hangt echter ook de schaduw van de algemene maatschappelijke context van Vlaanderen tijdens de jaren 1920-30.

De naoorlogse jaren

Na de demobilisatie in 1919 keerden de meeste Belgische soldaten naar huis terug. De opluchting en de vreugdetaferelen aan het thuisfront laten zich raden wanneer men vader, zoon, broer, echtgenoot of verloofde terugzag. Uiteraard was er ook de treurnis over de mannen die de oorlog niet hadden overleefd en over degenen die moesten verder leven met zware lichamelijke of psychologische letsels. In het ganse land liet men niet na om de frontsoldaten te bedanken. Er waren de talrijke vieringen en huldigingen, de brede waaier aan medailles eretekens, de vele blijken van dank,... Ook in Okegem werden ze niet vergeten: na

[1] Het gaat om een reeks artikels die verschenen in de *Mededelingen Heemkring Okegem*, 1981, 6de jaargang, blz. 1-80. De redactie lag in handen van Jozef Van der Speeten.

[2] A. VAN DE PERRE, *50 jaar Oud-Strijdersbond te Okegem*, *ibid.*, blz. 73-78.

de oorlog werd er op de dorpsplaats een vrijheidsboom geplant ter nagedachtenis van de slachtoffers, elk jaar werd er een Te Deum gezongen en het gemeentebestuur plande een gedenksteen aan de kerk (een idee dat pas in 1930 werd uitgevoerd).[3]

De goedbedoelde initiatieven waren in de ogen van vele Fronters echter maar een karige tegemoetkoming van de gemeenschap. Ze vonden nu eenmaal dat ze ten koste van onmenselijke ontberingen het Belgische grondgebied hadden verdedigd. Daartegenover kon enkel een substantiële financiële tegemoetkoming staan. Aan het thuisfront heerste echter een andere realiteit... De frontsoldaten keerden terug naar een land dat alle moeite had om economisch opnieuw op peil te geraken. Er was niet alleen de heropbouw in de frontstreek, ook de nationale economie zelf schakelde maar traag over naar een vredesindustrie. Verder bevond België zich zoals de rest van West-Europa in een schuldpositie tegenover de Verenigde Staten. Tenslotte had de Belgische regering haar hoop gesteld op de Duitse herstelbetalingen (die uiteindelijk maar met mondjesmaat werden uitgevoerd). Het resultaat was dat de economie nog tot het midden van de jaren 1920 in het slop bleef en dat velen werkloos waren. Voldoende geld voor een financiële compensatie van de oud-strijders was er dus nauwelijks. In de roes van de overwinning werd dit wel beloofd, en wellicht was deze belofte ook oprecht. Maar door de krappe staatskas en de administratieve rompslomp die met een compensatieregeling gepaard ging, bleven de meeste Fronters dus op hun honger zitten.

Vrij snel ontstond er onder vele oud-strijders een sluimerend gevoel van miskenning. Hun ontevredenheid werd vertolkt door allerhande oud-strijdersverenigingen die onmiddellijk na de oorlog ontstonden. De belangrijkste waren de unitair-Belgisch NSB (Nationale Strijdersbond) en de meer Vlaamsgezinde V.O.S. (Vlaamse Oud-Strijdersbond). De laatste was gegroeid uit de Vlaamsgezinde Frontersbeweging en bouwde tijdens de jaren

[3] B. VAN VARENBERGH en J. VAN DER SPEETEN, *Blijken van dank en erkentelijkheid*, *ibid.*, blz. 54.

1920 een heel netwerk van plaatselijke afdelingen uit. Naast de inzet voor het materiële lot van de Fronters werd het programma van de V.O.S. gekenmerkt door pacifisme en antimilitarisme (het programma van de zogenaamde 'Godsvrede'). Het discours van de vereniging bevatte echter ook een sterke Vlaamse ondertoon. Alhoewel de V.O.S. zich officieel niet inliet met politieke standpunten, zat ze in de praktijk toch op de lijn van de opgerichte Frontpartij (1919) en de reeds bestaande Christendemocratische Daenspartij. Beide partijen groeiden naar elkaar toe en gingen in 1923 in de praktijk in elkaar op. In hun programma haalde het flamingantisme de bovenhand met eisen zoals de gelijkberechtiging van het Nederlands in de taalwetten en een federalisering van België. Onder de V.O.S.'en zelf nam binnenskamers de tegenstelling toe tussen de pacifisten en de Vlaams-nationalisten. De eerste (apolitieke) strekking bleef weliswaar de officiële lijn, maar bij het brede publiek was de oud-strijdersbond op de eerste plaats een Vlaamse vereniging.[4] Het toenemend anti-Belgisch karakter en de radicalisering van de Vlaamse beweging tijdens de jaren 1920-30 deed de rivaliteit met de belgicistische NSB enkel maar oplaaien.

Fronters: bepalend in de Okegemse gemeentepolitiek?

In Okegem kwam de eerste (en enige) oud-strijdersbond er in december 1931. De werking zelf startte pas in 1932. Dit lijkt op het eerste gezicht vrij laat na de oorlog. Voor een deel heeft dit te maken met de hernieuwde aandacht in 1930 voor het lot van de soldaten van 14-18, meer bepaald naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van België. In het hele land leidde dit tot belgicistische manifestaties en een opstoot van patriottisme. Niet toevallig werd in Okegem in 1930 ook het herdenkingsmonument voor de gesneuvelden van de Grote Oorlog opgericht. In deze patriottische roes lijkt het niet vreemd dat de Okegemse afdeling een onderdeel werd van de Nationale Strijdersbond. Toch lag deze

[4] *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, Tielt, 1998, blz. 3187-3191.

keuze voor de NSB niet voor de hand. Hiervoor moeten we terug naar de gespannen gemeentepolitiek van Okegem.

Vanaf de jaren 1920 werd de Okegemse politiek gedomineerd door de rivaliteit tussen de Katholieken en de Daensisten ('Donjzen' of Christen Democraten). De onderlinge wedijver sneed de bevolking in twee kampen, elk met hun eigen verenigingen, herbergen, winkels,... [5]

Algemeen werd steeds aangenomen dat ook in Okegem de Daensisten in hun rangen meerdere Fronters telden. Een vergelijking van de Okegemse soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog en de Daensistische kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1921, 1926, 1932 en 1938 werpt toch wel een enigszins ander licht op deze stelling. Voor deze gemeenteraadsverkiezingen telden we namelijk welgeteld vijf Fronters die zich kandidaat stelden voor de verkiezingen. Het gaat om Domien Vijverman (in 1921), Jozef Van Isterdael (in 1921 en 1926), Rufin Steppe (in 1921), Johannes Van Isterdael (in 1926, 1932 en 1938) en Oscar Agneessens (in 1926).[6] Dat ze allemaal op de lijst van de Christen Democraten stonden, lijkt op het eerste gezicht de stelling te bevestigen dat de Daensisten als 'Fronterspartij' kan omschreven worden. Toch moeten hier enkele bedenkingen geformuleerd worden.

Vooreerst moeten de gedemobiliseerde soldaten in Okegem in persoonlijke titel slechts een beperkte rol hebben gespeeld tijdens de eerste naoorlogse verkiezingen. Van de negen Daensistische

---

[5] P. PRAET, *Okegem 1796-1996. Een blik op twee eeuwen dorpsleven*, Okegem, 1996, blz. 36-37.

[6] We vergeleken de kandidaten bij de gemeenteraadsverkiezingen (*Overzicht van de gemeenteraadsverkiezingen van 1792 tot 1970 en van oktober 1976 als deelgemeente van Groot-Ninove. Annalen 1976 Heemkring Okegem*) met de lijst van Okegemse soldaten van 1914-18. De laatste lijst is opgemaakt op basis van de herinneringen van Benoit Van Varenbergh en later aangevuld door Jozef Van der Speeten (*Lijst van de Okegemse soldaten die aan de oorlog 14-18 deelgenomen hebben*, in *Mededelingen Heemkring Okegem*, 1981, 6de jaargang, blz. 1-80). Het artikel over de Okegemse Vuurkruisers (zie verder) leert dat deze lijst waarschijnlijk niet helemaal volledig is.

kandidaten in 1921 waren er (slechts) drie frontsoldaat geweest. Men zou verder ook verwachten dat het statuut van oorlogsheld de Fronters de nodige voorkeurstemmen zou opleveren. Al bij al bleek dit effect in 1921 toch wel beperkt geweest te zijn. Inzake populariteit op basis van voorkeurstemmen haalden de drie Fronters een derde, vijfde en achtste plaats (op negen kandidaten).[7]

Een tweede vaststelling is dat de persoonlijke inbreng van de Fronters zich beperkte tot de eerste naoorlogse verkiezingen. In 1926 stonden er nog twee frontsoldaten op de lijst. Domien Vijverman had afgehaakt en Rufin Steppe overleed in 1926. Enkel Johannes Van Isterdael kwam opnieuw op en kreeg het gezelschap van frontmakker Oscar Agneessens. Nadien wordt de vertegenwoordiging van de oud-strijders op de Daensistische lijst nog beperkter.

Er zijn wel aanwijzingen dat sommige Fronters het Vlaamse vuur van het Daensisme in eigen familie ongetwijfeld hebben aangemoedigd. Dit was het geval in onder andere de familie Van der Speeten en Van Isterdael. Zo was Frederik Van der Speeten (1890-1947), neef van Alfred die vier jaar Fronter was geweest, in 1936 een van de grote stemmentrekkers van de Christendemocraten en tijdens de Tweede Wereldoorlog zelfs schepen in Okegem. Herberg De Kroon in de Kouterbaan (bij Brierens) was overigens het vergaderlokaal van de Daensisten en werd uitgebaat door Lodewijk (Louis) Van der Speeten.

[7] We moeten hier wel aan toevoegen dat het stemgedrag in 1921 op de Katholieke en Daensistische lijst danig verschilde. De eerste lijst moest het vooral hebben van naamstemmen, terwijl de tweede heel wat lijststemmen behaalde (36 lijststemmen en 588 naamstemmen voor de Katholieken, 294 lijststemmen en 445 naamstemmen voor de Daensisten). Ook bij de latere gemeenteraadsverkiezingen blijft dit onderscheid bestaan.

De oud-strijders en de verkiezingen van 1932

Keren we nu terug naar de maanden vóór de stembusslag van oktober 1932. De vraag is of we de oprichting van een 'Belgische' NSB-afdeling moeten zien als een electoraal manoeuvre van de Katholieken tegen de Christen Democraten. Een tweede vraag is hoe de stichting bij de Daensisten werd gepercipieerd en hoe dit eventueel het politieke klimaat van 1932 bepaalde.

Het is verleidelijk om de Oud-Strijdersbond van de NSB als een vereniging in het katholieke netwerk te zien. Een bijkomende vereniging voor de Katholieken zou in dat opzicht natuurlijk een handig instrument bij de volgende verkiezingen zijn. Overigens nam het toenmalige Katholieke gemeentebestuur in juli 1932 enkele interessante beslissingen in het voordeel van de oud-strijders (onder andere een tussenkomst van 300 fr. bij de begrafeniskosten van een oud-strijder).[8] Niettemin konden we nergens achterhalen dat de oprichting van de Oud-Strijdersbond het resultaat was van een doelbewust plan van de Katholieken om een bijkomend electoraal vehikel te creëren. Bij de eerste bestuursleden van de bond (Jozef Veirman, Jozef Van de Perre, Frans Jacobs, Amandus Van de Perre, Jules Bauwens, Petrus Jozef Van de Perre) bevond zich in elk geval niemand die ooit kandidaat voor de Katholieken was geweest.

De algemene perceptie in Okegem was wel dat de bond omwille van haar uitgesproken patriottisch karakter eerder aanleunde bij de Okegemse Katholieken dan bij de meer Vlaamsgezinde Donjzen die op nationaal vlak een steeds kritischer houding aannamen tegenover de Belgische staatsstructuur. De laatsten volgden tijdens de jaren 1930 overigens de lijn van de meeste andere Daensisten in de Denderstreek, namelijk de radicale keuze voor Vlaams programma dat velen uiteindelijk bij het in 1933 opgerichte Vlaams Nationaal Verbond (VNV) deed belanden. Illustrerend is dat in Okegem de officiële naam van de Daensisten (Christen Democraten) in 1932 werd gewijzigd in Kristene

[8] Gemeentearchief Okegem, zitting van de gemeenteraad van 28 juli 1932.

Vlaamse Democraten. Verder gebruikten de 'Donjzen' van vroeger in hun manifestaties steeds vaker de Vlaamse leeuwenvlag naast of in plaats van de vroegere (Daensistische) groene vlag.

Toch vermoeden we dat oprichting van de Okegemse Oud-Strijdersbond niet zonder de nodige deining verliep. In een gemeente zoals Okegem werd alles – en zeker de oprichting van een nieuwe vereniging – door een partijpolitieke bril bekeken. Naar de buitenwereld toe lijkt er geen vuiltje aan de lucht. Zo benadrukten de statuten van de Okegemse afdeling het politiek en godsdienstig neutraal karakter van de vereniging: *'Buiten alle politiek, taal of godsdienstige gedachten, de belangen zijner leden te verdedigen...'*. Vandaag kan deze formulering voor een neutrale vereniging voor de hand liggen, maar wie de briefwisseling van de Okegemse Oud-Strijdersbond er op naleest kan zich niet van de indruk ontdoen dat binnen de organisatie de klassieke tegenstelling tussen Katholieken en Daensisten bleef meespelen. Vooral bij de inhuldiging van het vaandel op zondag 2 juli 1933 kwam de onenigheid naar boven. Zo was er heel wat te doen over welke vlag men zou hanteren en welk hymne er bij de inhuldiging diende gespeeld te worden. De delicate kwestie werd door de Okegemse afdeling voorgelegd aan het legerleiding van Oost-Vlaanderen. De bevoegde Generaal-majoor Deprez snapte blijkbaar de gevoeligheid in Okegem en vroeg uitdrukkelijk *'een schriftelijke verklaring te laten geworden dat de plechtigheid met geen politiek karakter bezield is en dat geen ongewenschte personen er aan deel nemen welke tegenstrijdig zijn met de leden van het leger dat het overhandige vaandel wel eene nationale driekleurige vlag is en niet een of ander bannier'*.[9] Met dit laatste verwees hij ongetwijfeld naar de Vlaamse leeuwenvlag die door V.O.S.-afdelingen werd gebruikt.

Ook de keuze van het volkslied dat bij de plechtigheid moest gespeeld worden, gaf aanleiding tot de nodige beroering. Dit

[9] Archief Okegemse Oud-Strijdersbond, brief van 10 mei 1933.

wordt duidelijk uit een brief van Maurice Verdict, een leraar uit Lokeren die de Okegemse afdeling als spreker voor de viering had uitgenodigd. Blijkbaar zaten de Okegemnaars met de handen in het haar of nu de Brabançonne dan wel de Vlaamse Leeuw diende gespeeld te worden. De man geeft de volgende raad: *'... raad ik u aan de Brabançonne te laten spelen na de rede van den kolonel; na mijne toespraak heft de andere muziekmaatschappij de Vlaamsche Leeuw aan. Zoo doende is iedereen tevreden gesteld; de Vlaamsche Leeuw is ten andere een nationaal lied voor alle Vlamingen zonder onderscheid. Slechts kortzichtigen begrijpen dat niet...'*[10] Verdickt, nochtans als spreker aangeraden door de NSB, had blijkbaar ook een Vlaamse reflex en verwonderde zich duidelijk over de Okegemse gevoeligheden en raadde dus aan dat ook *Volksfanfaren* (de fanfare van de Okegemse Daensisten) aan de huldiging zou deelnemen.

De festiviteiten bij de inhuldiging van het vaandel op 2 juli 1933 werden in Okegem dus uiteindelijk een Belgisch compromis waarachter iedereen zich kon scharen. In zijn sermoen tijdens de hoogmis riep legeraalmoezenier Poulaert op om de plooien van de tweedracht glad te strijken en te beseffen *'dat vaderlandsliefde en vredesgezindheid met elkaar gepaard gaan, alhoewel tegenwoordig deze twee opdrachten maar al te dikwijls valsch verklaard worden'*.[11] Met deze opdracht konden de Okegemse oud-strijders het stellen. Hun statuten schreven absolute neutraliteit voor en men probeerde zich hieraan ook te houden.

Door haar lidmaatschap van de NSB bestond de indruk dat de Okegemse Oud-Strijdersbond nu eenmaal meer bij de belgicistische Katholieke partij dan bij de Vlaamsgezinde Daensisten aanleunde, maar er zijn geen aanwijzingen dat zij dienst deed als een van de verenigingen in de marge van de Katholieken.

[10] *Ibid.*, brief van 30 juni 1932
[11] *Ibid.*, niet gedateerd krantenartikel (vermoedelijk begin juli 1933).

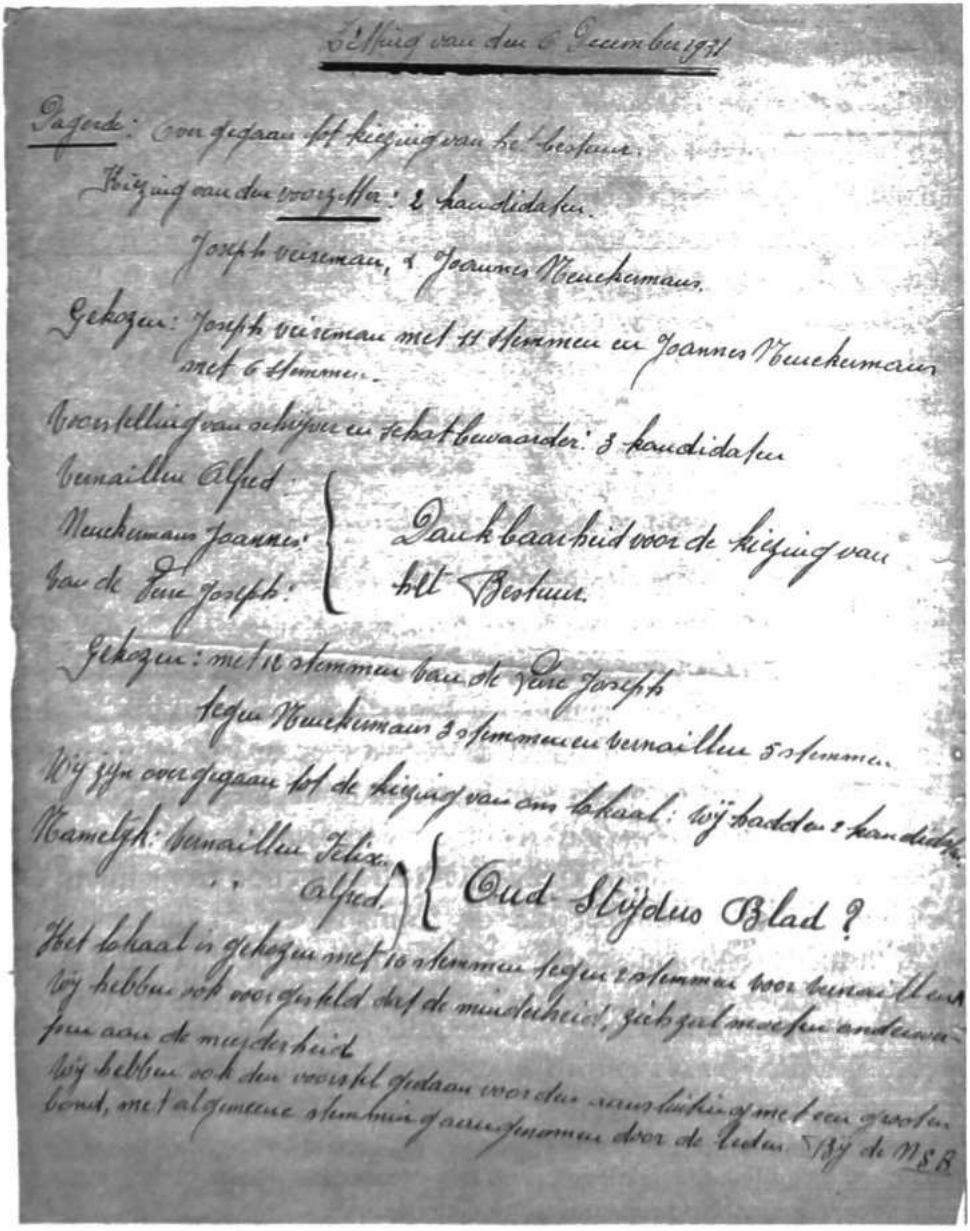

Stichting van den 6 December 1931

Dagorde: Overgegaan tot kiezing van het bestuur.

Kiezing van den voorzitter: 2 kandidaten.

Joseph Vereeman, 2 Joannes Neuckermans.

Gekozen: Joseph Vereeman met 11 stemmen en Joannes Neuckermans met 6 stemmen.

Voorstelling van schipper en schatbewaarder: 3 kandidaten

Venaillen Alfred:
Neuckermans Joannes:
Van de Vene Joseph:
} Dankbaarheid voor de kiezing van het Bestuur.

Gekozen: met 11 stemmen van de Vene Joseph
tegen Neuckermans 3 stemmen en Venaillen 5 stemmen.

Wij zijn overgegaan tot de kiezing van een lokaal: wij hadden 2 kandidaten.
Namelijk: Venaillen Felix.
" Alfred.
} Oud Strijdus Blad?

Het lokaal is gekozen met 10 stemmen tegen 2 stemmen voor Venaillen.
Wij hebben ook voorgesteld dat de minderheid, zich zal moeten onderwerpen aan de meerderheid.
Wij hebben ook den voorstel gedaan worden aansluiting met een groten bond, met algemeene stemming aangenomen door de leden. Bij de N.S.B.

Eerste notulen van de stichtingsvergadering op 6 december 1931 (Archief Okegemse Oud-Strijdersbond)

Okegemse Vuurkruisers

Patrick Praet

Een van de onderscheidingen die aan de oud-strijders van de 'Grote Oorlog' werden uitgereikt was het Vuurkruis of Croix du Feu. In Okegem waren er elf mannen die hierop recht hadden.[12] Het Vuurkruis of *Croix du Feu* werd uitgereikt aan de Belgische militairen die tijdens de oorlog effectief aan de gevechten hebben deelgenomen. Wie had behoord tot de eenheden die zich tussen 4 augustus 1914 en 11 november 1918 in de onmiddellijke vuurlinie van de vijand bevonden, had dus recht op het Vuurkruis. In de praktijk was het echter voldoende om ten minste 12 maanden tot deze eenheden te hebben behoord.[13]

De invoering van de Vuurkaart in 1932 houdt verband met de ontevredenheid onder de frontsoldaten over de financiële compensaties. Deze waren op hun beurt afhankelijk van het aantal frontstrepen die een soldaat had gekregen. Een Koninklijk Besluit van 24 juni 1916 had bepaald dat één of meerdere frontstrepen werden toegekend op basis van het aantal maanden aan het front. Eén jaar aan het front gaf recht op één frontstreep, voor elke bijkomende zes maanden kreeg men een volgende frontstreep. De problemen rezen wanneer dat de frontstrepen op de duur ook werden toegekend aan soldaten van eenheden die niet altijd in de vuurlijn hadden gestaan. Bij de 'echte Fronters' leidde dit tot heel

[12] De gegevens over de Vuurkruisers zijn opgenomen in het *Guldenboek der Vuurkaart* dat online te raadplegen is op www.tenboorne.webruimtehosting.net/guldenboek/Guldenboekprojecttotaal/guldenboek.htm.

[13] Op de regel van 12 maanden bestonden uitzonderingen. Voor wie had deelgenomen aan de zware gevechten van het Belgische leger tussen 4 augustus tot 31 oktober 1914 of van 28 september 1918 en 11 november 1918 volstonden negen maanden. Soortgelijke uitzonderingen werden ook toegekend aan krijgsgevangenen of personen die verwondingen hadden opgelopen.

Daar waren wij alleen. De mannen van de vuurlijn (Kaart uitgegeven door de Vuurkruisenbond, Brussel)

wat nijdige oprispingen dat ze op dezelfde hoogte werden behandeld als degenen die veel minder gevaar hadden gelopen.

Hun protest werd dus verhoord door de wet van 14 mei 1932 die de Vuurkaart introduceerde voor elke soldaat die gedurende 12 maanden daadwerkelijk aan vijandelijk vuur had blootgestaan. De kaart leverde enkele interessante voordelen op zoals 75 % korting op trein, tram en busvervoer in België. Dragers hadden ook het recht om gratis op consultatie te gaan naar een speciaal aangestelde dokter en ze kregen een korting op de voorgeschreven geneesmiddelen. Verder leverden de frontstrepen vanaf de leeftijd van 45 jaar een rente op die driemaandelijks werd uitbetaald (dit bedrag was opnieuw afhankelijk van het aantal strepen). De voorwaarde was wel dat de Vuurkaart niet automatisch werd toegekend maar moest aangevraagd worden. De kaart was letterlijk vuurrood en bevatte alle nodige gegevens van de fronter (foto, naam, geboortedatum, regimenten waar men gediend had, medailles en eretekens, aantal front- en kwetsuurstrepen).

De toewijzing van het Vuurkruis bracht met zich mee dat de betrokken mannen in het *Guldenboek der Vuurkruisers* werden opgenomen. Voor genealogen en heemkundigen is dit een bijzondere bron om de rol van een familielid of dorpsgenoten

tijdens de oorlog te leren kennen. We laten u kennis maken met de Okegemse Vuurkruisers.[14]

Philemon J.A. Baeyens[15] werd geboren in Okegem 17 december 1890. Hij ging in 1914 in dienst bij het 9de Linieregiment. Met deze eenheid nam hij in 1914 deel aan de verdediging van de forten van Luik evenals aan de gevechten rond Aarschot om zich via Antwerpen terug te trekken achter de IJzer. Baeyens liep in de sector rond Diksmuide een gescheurd trommelvlies op door een 'éclatement des explosifs'. In 1917 werd hij overgeplaatst naar het 4de Jagersregiment te voet waar hij tot sergeant werd gepromoveerd. Hij kreeg naast het maximum van 8 frontstrepen ook nog tal van eretekens waaronder het Oorlogskruis en de IJzermedaille. Na de oorlog kon Baeyens aan de slag als bediende bij de Belgische Spoorwegen. Hij huwde met Leontine Helpers en overleed in Okegem op 7 november 1959.

Victor Adriaens werd geboren op 16 juli 1894 in Denderhoutem. Hij ontving 7 frontstrepen wat betekent dat hij nagenoeg de ganse oorlog tot een gevechtseenheid heeft behoord. Het ging om het 2de Jagersregiment te voet, een eenheid die betrokken was in de

[14] De informatie uit het Guldenboek wordt aangevuld met gegevens uit de persoonlijke dossiers van Belgische militairen zijn terug te vinden in het Centrum voor Historische Documentatie van de Krijgsmacht in Evere (voor personen geboren vanaf 1888) en in het Archief van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis (vóór 1888).

[15] Foto: *Guldenboek der Vuurkaart*

gevechten aan de Nete en rond Antwerpen in 1914. In oktober van hetzelfde jaar deed Adriaens actief mee aan de IJzerslag. Zijn regiment hield tot 1918 de wacht aan het front. Eind 1918 nam het deel aan de bevrijding waarbij het vooral in de kuststreek opereerde. Volgens zijn persoonlijk dossier liet hij het frontleven niet te nauw aan het hart komen en was hij na een verlof niet altijd even stipt bij zijn eenheid terug ('avoir manqué à l'appel dus soir et d'être rentré à une heure inconnue de la nuit'). Hij kreeg hiervoor verschillende keren 'cachot'. Adriaens bleef gewoon soldaat, maar verkreeg ondanks zijn weinig gedisciplineerd gedrag naast de gebruikelijke frontstrepen ook het Oorlogskruis.

Jan A. Neukermans werd geboren in Okegem op 31 december 1895. Hij maakte van in het begin van de oorlog deel uit van het 13de Linieregiment, naar verluidt één van de strijdvaardigste van het Belgische leger. Haar manschappen leden vaak bloedige verliezen en waren betrokken in de belangrijkste confrontaties met de Duitsers. Zo liet het zich opmerken in de Slag bij Merkem (Houthulst) in 1918, een poging van de Duitsers om tijdens hun voorjaarsoffensief door te stoten naar de Noordzeekust. De Belgen konden er samen met Franse soldaten de Duitse opmars tot stilstand brengen. We vermoeden dat Neukermans hierbij ook aanwezig was. Toch moet hij tijdens de oorlog niet constant aan het front hebben verbleven want uiteindelijk kreeg hij 'slechts' 5 frontstrepen. Hij zwaaide wel af als korporaal. Na de oorlog huwde met Maria Ida Vernaillen. Ook Jan Neukermans ging nadien bij de spoorwegen werken en werd in 1937 zelfs stationschef in Brussel-Noord. Hij stierf op 2 februari 1989 op de gezegende leeftijd van 93 jaar.

Jules Bauwens werd op 16 mei 1893 in Schendelbeke geboren. Hij huwde nog vóór de oorlog met de Okegemse Irma Baetens. Het is niet duidelijk tot welke eenheid Bauwens aanvankelijk behoorde, maar hij eindigde in 1918 bij het 13de Artillerieregiment, een nieuw samengestelde eenheid die eveneens aan het bevrijdingsoffensief deelnam. Bauwens kreeg er de graad van wachtmeester (korporaal). Gedurende de ganse oorlog lag hij

in de onmiddellijke vuurlinie waardoor hij kon rekenen op 8 frontstrepen, het IJzer- en het Oorlogskruis. Na de oorlog kon hij als seinwachter ook aan de slag bij de spoorwegen. In Okegem was hij zeer actief in de oud-strijdersbond. Hij overleed in Ninove op 15 juni 1972.

Felix De Braekeleer[16] werd geboren in Liedekerke op 12 november 1888. Hij huwde in 1910 met Maria Asselman. Tot welke eenheid hij in 1914-15 behoorde is niet duidelijk, maar we weten wel dat hij ongeveer minstens drie jaar deel uitmaakte van het 9de Linieregiment, een staat van dienst waarvoor hij 6 frontstrepen kreeg. De Braekeleer behield de ganse oorlog de graad van soldaat. Na de oorlog werd hij Ridder in de Orde van Leopold II. Hij overleed in Okegem op 1 december 1960.

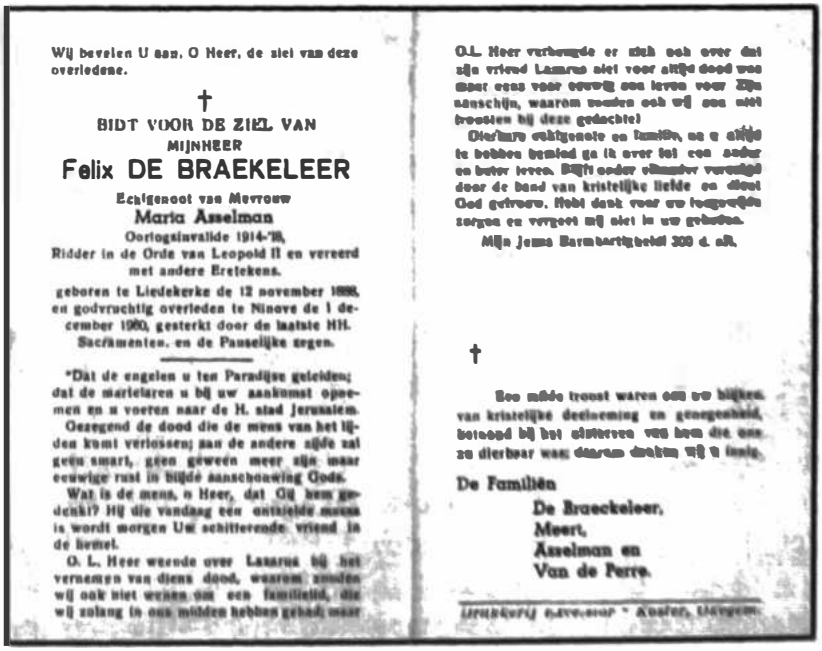

Wij bevelen U aan, O Heer, de ziel van deze overledene.

†

BIDT VOOR DE ZIEL VAN
MIJNHEER
Felix DE BRAEKELEER
Echtgenoot van Mevrouw
Maria Asselman
Oorlogsinvalide 1914-'18,
Ridder in de Orde van Leopold II en vereerd met andere Eretekens.

geboren te Liedekerke de 12 november 1888, en godvruchtig overleden te Ninove de 1 december 1960, gesterkt door de laatste HH. Sacramenten, en de Pauselijke zegen.

"Dat de engelen u ten Paradijse geleiden; dat de martelaren u bij uw aankomst opnemen en u voeren naar de H. stad Jeruzalem.

Gezegend de dood die de mens van het lijden komt verlossen; aan de andere zijde zal geen smart, geen geween meer zijn maar eeuwige rust in blijde aanschouwing Gods.

Wat is de mens, o Heer, dat Gij hem gedenkt? Hij die vandaag een ontzielde massa is wordt morgen Uw schitterende vriend in de hemel.

O. L. Heer weende over Lazarus bij het vernemen van diens dood, waarom zouden wij ook niet wenen om een familielid, die wij zolang in ons midden hebben gehad; maar O.L. Heer verheugde er zich ook over dat zijn vriend Lazarus niet voor altijd dood was maar eens voor eeuwig aan leven voor Zijn aanschijn, waarom zouden ook wij aan niet troosten bij deze gedachte!

Dierbare echtgenote en familie, na u altijd te hebben bemind ga ik over tot een ander en beter leven. Blijft onder elkander verenigd door de band van kristelijke liefde en dient God getrouw. Hebt dank voor uw toegewijde zorgen en vergeet mij niet in uw gebeden.

Mijn Jezus Barmhartigheid 300 d. afl.

†

Een milde troost waren aan uw blijken van kristelijke deelneming en genegenheid, betoond bij het afsterven van hem die ons zo dierbaar was; daarom danken wij u innig.

De Familiën
De Braeckeleer,
Meert,
Asselman en
Van de Perre.

Drukkerij Excelsior - Koster, Okegem.

[16] Bidprentje: eigendom Heemkring

Frans Cornelis[17] werd geboren in Okegem op 20 januari 1897. Hij kwam op 3 november 1916 in actieve dienst bij het 7de Linieregiment. Deze eenheid situeerde zich op de rechterflank van het Belgische leger en nam eind september 1918 deel aan het zogenaamde bevrijdingsoffensief. Tijdens deze gevechten raakte Cornelis op 10 oktober gewond en werd hij naar een militair hospitaal overgebracht. Hij werd hiervoor gehonoreerd met één kwetsuurstreep. Daarnaast ontving hij ook het Oorlogskruis. Hij huwde na de oorlog met Leontine Vernaillen. In 1930 werd hij aangesteld als veldwachter van de gemeente. Hij bleef in dienst tot zijn dood op 13 mei 1956.

Aloïs Van de Perre werd geboren in Okegem op 9 juni 1883. Hij was dus minstens 31 jaar wanneer hij zich bij het Belgische leger aansloot. Het geval van Van de Perre is atypisch. Hij was reeds 31 jaar bij het begin van de oorlog en deed dienst als vrijwilliger bij het 6de regiment Jagers te voet. Onduidelijk blijft ook waarom hij het Vuurkruis ontving. Hij bleef gans de oorlog soldaat en ontving slechts één frontstreep en de gebruikelijke medailles. Wellicht maakte hij als vrijwilliger gebruik van de vele uitzonderingen die bij het toekennen van de kaart werden gemaakt. Van de Perre overleed in Okegem op 17 juni 1965.

[17] Foto: *Heemkring Okegem*

Petrus (Pierre) Cobbaert[18] werd op 7 januari 1896 in Liedekerke geboren. We weten dat hij behoorde tot de 1ste regiment Carabiniers, een eenheid die een zeer belangrijke rol speelde in het najaarsoffensief van 1918. Wegens zijn verdiensten tijdens deze gevechten verkreeg hij onder andere het Oorlogskruis en de IJzermedaille. Hij had verder recht op drie frontstrepen en één kwetsuurstreep. Cobbaert sloot zich na de oorlog aan bij de V.O.S.-afdeling van zijn geboorteplaats Liedekerke.

Pierre Joseph Van der Perre[19] werd op 9 november 1889 in Liedekerke geboren. Hij huwde in 1912 met Maria Alvina De Boitselier in de Kattestraat. Tijdens de oorlog maakte hij deel uit van het 5de regiment Jagers te voet, dezelfde eenheid als Constant Van Honste. Hij schopte het tot sergeant en verkreeg naast 8 frontstrepen ook nog het Oorlogskruis en de IJzermedaille. Hij was naar verluidt een van de meest gedecoreerde soldaten in

[18] Foto: *Guldenboek der Vuurkaart*
[19] Foto: *ibidem*

Okegem. Na de oorlog werd hij spoorwegbediende op verschillende plaatsen in het land waarna hij zich in 1922 definitief in de Kattestraat vestigde. Van der Perre was zeer actief in het verenigingsleven in Okegem. Zo behoorde hij in 1931 tot de stichtende leden van de oud-strijdersbond en was hij jarenlang voorzitter en secretaris van de Bond der Kroostrijke gezinnen. Hij overleed in Okegem op 16 oktober 1958.

In vrede zal ik slapen en rust genieten, want Gij alleen, o Heer, hebt mij in die hoop bevestigd.

HIJ VOOR DE ZIELERUST
van den Heer
Constant Joseph Alphonse
VAN HONSTÉ
ECHTGENOOT VAN MEVROUW
JULIA NOLEVAUX
Statieoverste te Okegem,
Oudstrijder 1914-1918 en Invalied,
geboren te Wynegem den 14 September 1895
en godvruchtig overleden te Alsemberg den 3 Juni 1942
versterkt door de genademiddelen onzer Moeder de H. Kerk.

Hij was een man van trouwe plicht, gedienstig voor iedereen; daarom werd hij door iedereen geacht en bemind. Hij beminde de eenvoud en rechtzinnigheid; aanvaardde met een goed hart al wat hem overkwam, bewaarde den vrede in het lijden en bleef verduldig op den dag zijner ellenden.

Duurbare echtgenoote en lieve zoon, gij die het voorwerp waart mijner liefde, arbeid en zorgen, hebt steeds betrouwen op den Heer, bij wien ik voor U zal bidden. Ons scheiden is zeker hard, alleen de onderwerping aan Gods wil en het betrouwen in de goddelijke Voorzienigheid kan troost brengen. Zoo komt eens de dag dat wij elkaar zullen wedervinden om in de eeuwigheid niet gescheiden te worden.

Hebt dank voor uw goede zorgen en weest mij gedachtig in uwe goede gebeden.

Heilig Hart van Jezus, ik heb betrouwen in U.
(300 dagen aflaat.)

Plechtige dienst in de parochiale kerk van Okegem op Woensdag 10 Juni 1942, te 10 uur.

Jos. De Troy, koster, Okegem.

Constant Van Honste[20] werd geboren in Wijnegem op 14 september 1895. Hij maakte in 1914-15 heel wat omzwervingen mee vooraleer hij in militaire dienst trad. Naar eigen zeggen had hij in 1914 geen oproepingsbevel ontvangen, maar hij bood zich wel aan bij de Belgische consul in Den Haag. Via Rotterdam kwam hij achtereenvolgens in Rotterdam, Hull en Folkestone terecht. Vandaar stak hij het Kanaal over om in 1915 terecht te komen in Auvours, een plaats in Noord-Frankrijk met een belangrijke militaire basis voor Britse en Belgische soldaten op rust. Hij kreeg er een infanterieopleiding, maar omwille van een beperkte invaliditeit

[20] Bidprentje: eigendom Heemkring

werd het uiteindelijk een ondersteunende functie als brancardier bij het 5de regiment Jagers te voet. Van Honste kreeg uiteindelijk 3 frontstrepen evenals een Bronzen Leeuw voor zijn bijdrage aan het eindoffensief. Na de oorlog verhuisde hij achtereenvolgens naar Hoegaarden en Watermaal-Bosvoorde waar hij mecanicien werd. Op het ogenblik van zijn aanvraag als Vuurkruiser (midden jaren 1930) woonde hij met zijn echtgenote Julia Molevaux in Okegem waar hij stationsoverste was. Hij overleed in Alsemberg op 3 juni 1942.

Dominique Vyverman werd geboren in Okegem op 28 juni 1891. Bij de mobilisatie kwam hij terecht bij het 1ste regiment Carabiniers: één van de actiefste eenheden van het Belgische leger dat omwille van haar verdiensten bij het eindoffensief de titel 'Carabiniers Prins Boudewijn' mocht dragen. Vyverman kon op het einde van de oorlog dan ook pronken met onder andere 8 frontstrepen, het Oorlogskruis en het IJzerkruis. Na de oorlog volgde hij in Eversem zijn vader op als landbouwer en veekoopman. Bij de eerste gemeenteraadsverkiezingen was hij kandidaat voor de Daensisten. Hij trouwde met Maria Brusselle uit Dudzele (deelgemeente van Brugge), een jongedame die hij tijdens de oorlog heeft leren kennen...? Vyverman overleed in Okegem op 27 februari 1971.

In onze gemeente waren er dus elf mannen met een Vuurkaart. We kunnen besluiten dat het bezit zeker niet door de militaire rang werd bepaald: de meesten waren soldaat, de hoogste rang was deze van sergeant. Zes hiervan zijn niet in Okegem geboren. Twee waren als gevolg van hun huwelijk met een Okegemse reeds vóór de oorlog in de gemeente woonachtig. Vier anderen kwamen er na de oorlog door hun huwelijk of door beroepsbezigheden terecht. Zo is het opvallend dat minstens vijf van de 11 Vuurkruisers nadien bij de Belgische Spoorwegen aan de slag konden. Dit werpt toch wel een ander licht op de mythe dat de Fronters door de Belgische staat in de steek werden gelaten.

Tot nog toe werd aangenomen dat in Okegem 86 (jonge) mannen tijdens de Eerste Wereldoorlog onder de wapens waren geweest. De gegevens uit het Guldenboek en de aanvullingen door Jozef Van der Speeten laten vandaag toe om dit cijfer bij te stellen. Zo zouden in 1914 minstens 93 mannen gemobiliseerd zijn. Als we hierbij nog de Fronters tellen die na de oorlog in Okegem kwamen wonen, komen we uit op een totaal van minstens 97 oud-strijders.[21]

[21] De namenlijst van frontsoldaten (in *Mededelingen Heemkring Okegem*, 1981, 6de jaargang, blz. 1-80) was van de hand van Benoit Van Varenbergh. Jozef Van der Speeten kon de lijst zelf reeds aanvullen met Emery Baeten, Petrus Baetens, Petrus Cosijns, Frans Cosijns, Frans Jacobs, Bernard Neukermans en Gustaaf Van Cutsem. De mannen die in het *Guldenboek der Vuurkruisers* als Okegemnaar zijn genoteerd, zijn niet noodzakelijk geboren in de gemeente maar woonden er op het ogenblik dat het Vuurkruis werd uitgereikt. Het gaat om Victor Adriaens, Jules Bauwens, Petrus Cobbaert en Constant Van Honste. Felix De Brackeleer en Pierre Joseph Van der Perre werden beiden in Liedekerke geboren maar huwden reeds vóór de oorlog in Okegem.

Celina Van der Speeten is 100 jaar

Herman Brantegem

Het aantal honderdjarigen is in België in twintig jaar meer dan verdrievoudigd. Men zit momenteel aan ongeveer 1600 eeuwelingen. Terwijl men vroeger heel af en toe eens een honderdjarige mocht vieren is het nu schering en inslag. Binnen twintig jaar zal het aantal nog verdubbelen dankzij de medische wereld die meer en meer vat krijgt over de twee dodelijkste ziekten van de mens namelijk kanker en hartproblemen. Onze levenskwaliteit blijft verbeteren, vandaar die sterke stijging.

Ongeveer 87 % van het aantal eeuwelingen zijn van het vrouwelijk geslacht. Deze tendens zien we ook te Okegem. Na Clemens Van den Spiegel (2003), Judith Van Damme (2005) en Maria Van Asbroeck (2010) is het de beurt aan Celina Van der Speeten om in de galerij van de eeuwelingen opgenomen te worden. In naam van de Heemkring wensen wij Celina proficiat met haar honderdste verjaardag en wensen haar nog vele

gelukkige jaren.

Celina Constantia Van der Speeten werd op 30 augustus 1912 om 5 uur 's morgens geboren als tweede kind van het echtpaar Petrus Amandus Van der Speeten en Maria Eusebia Van der Speeten in hun woning in de Kattestraat, in de volksmond Den Hert genoemd.

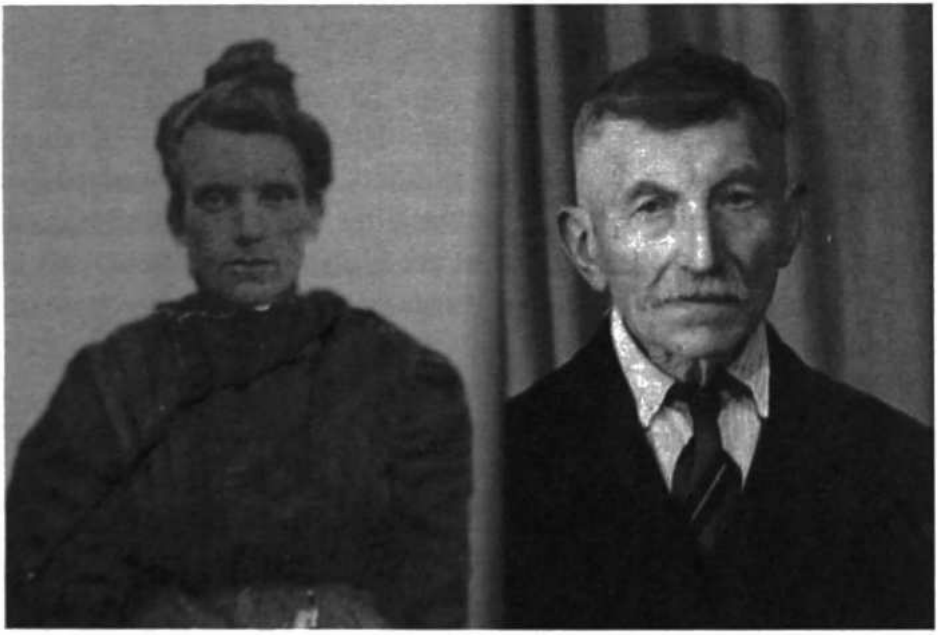

Petrus Amandus Van der Speeten en Maria Eusebia Van der Speeten

Petrus ging het kind reeds dezelfde namiddag om 17 uur 'tonen' in het gemeentehuis (toen gevestigd in een lokaal van de gemeenteschool langs de Kouterbaan). In die tijd diende het kind immers nog getoond te worden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. De verklaring en vertoning werd gedaan in het bijzijn van Camille Beeckman (postmeester) en Eduard De Boitselier (veldwachter), beiden 49 jaar oud die tekenden als getuigen. De akte werd ondertekend door burgemeester Jan Van den Berghe, die ambtenaar van de burgerlijke stand was. De akte vermeldt dat Petrus op dat ogenblik 38 jaar oud was en het beroep

van landbouwer uitoefende. Moeder Maria was 41 jaar oud en haar beroep was huishoudster.

Het gezin Petrus Van der Speeten – Maria Van der Speeten vestigde zich na hun huwelijk in 1908 in de Kattestraat waar nu Celina nog altijd woont. Het kende reeds vroeg tegenslag. Op 8 november 1908 brak een brand uit in hun woning waarbij de oogst, de meubelen en het geld in de brand bleven.

Het gezin had drie kinderen Carolina Julia (geboren op 14 juli 1910 en gestorven te Ninove op 18 maart 1963), Celina Constantia (geboren op 30 augustus 1912) en Maria Elisabeth (geboren op 10 augustus 1915 en gestorven op 16 februari 1996). Het valt op dat zowel vader en moeder dezelfde familienaam hebben, nochtans waren het twee verschillende familietakken te Okegem. In een bijlage vind je een overzicht van oorsprong van beide familietakken.

Celina werd op 30 augustus 1912 gedoopt door pastoor Cnockaert. Als peter trad Joannes Severien Van der Speeten op en Maria Celina Van de Perre nam de taak van meter op zich. Naar gewoonte gaf de meter of de peter hun naam mee aan de dopeling. In het doopboek van de parochie O.-L.-Vrouw-Opdracht te Okegem vermeldt pastoor Cnockaert foutief dat Celina geboren is om twee uur in de morgen. We vermelden nog dat in Okegem 44 kinderen geboren en gedoopt werden.

Celina ging op driejarige leeftijd tijdens de Eerste Wereldoorlog naar de bewaarschool te Okegem. Zuster Brigitte (Maria Thienpont) was toen leerkracht van de kleintjes. Op zevenjarige leeftijd ging ze naar het eerste leerjaar van de lagere school waar ze van Maria Boessaert uit Goeferdinge de beginselen van het lezen, schrijven en rekenen kreeg.

Bij juffrouw Amata Vermeulen was Celina zeer ijverig. Haar schriften werden als voorbeeld gesteld voor de andere kinderen. Ze kon ook goed tekenen. Celina deed verschillende karweitjes voor de zusters in de school. Zo wiedde zij het onkruid tussen de aardbeien in de moestuin van de zusters.

Haar eerste en plechtige communie deed zij te Okegem in 1924. Tijdens de catechese als voorbereiding op de plechtige communie moest Celina de andere leerlingen voorzeggen als ze hun les niet kenden. Celina was altijd en overal alert. Ze werd op 22 juni 1925 gevormd en ging daarvoor te voet met haar ouders langs het bos naar de hoofdkerk te Ninove. Na het beëindigen van de lagere school ging ze verder tot haar vijftiende studeren in de school van de Zusters van de H.H.Harten van Ninove waar zij de eerste prijs voor godsdienst kreeg.

Zoals de meeste klasgenoten werd Celina thuis gehouden om mee te helpen in het huisgezin en de boerderij. Verder studeren was in die tijd geen optie. Op vijftienjarige leeftijd werd ze ingeschakeld in de handschoenfabricage die in die jaren een geweldige opmars maakte te Okegem. Clara Schoup baatte met haar man Gustaaf De Vos een atelier uit dat gevestigd was in het eerste huis links van de Leopoldstraat (nu reeds verdwenen). Nadat ze eerst een periode zelf handschoenen genaaid hadden gaven ze die uit aan meisjes en vrouwen uit Okegem. Ze leerden die meisjes de handschoenen naaien en stikken zodat ze thuis het werk op een naaimachine konden voltooien. De verlichting gebeurde toen nog met een petroleumlamp aangezien er nog geen elektriciteit was in verschillende huizen[22]. Celina deed dit werk thuis vanaf haar vijftiende tot 1950. Drieëntwintig jaar werkte ze per dag twaalf paar handschoenen af.

Toen Celina eenentwintig jaar was stierf haar moeder. Haar vader bleef met zijn drie dochters de boerderij beredderen. Ze kreeg naast de handschoenfabricage het huishouden als taak. De andere zusters hielpen mee op het veld.

Van de Eerste Wereldoorlog herinnert Celina zich nog dat ze als zesjarig meisje dikwijls op de schoot zat van Duitse soldaten die

[22] In 1924 sloot het Gemeentebestuur een contract met de N.V. Compagnie d'Electricité de la Dendre en het jaar nadien werd Okegem aangesloten op het elektriciteitsnet.

gelogeerd waren in het ouderlijk huis in de Kattestraat. In de Tweede Wereldoorlog denkt ze nog aan de dagelijkse beslommeringen om de eindjes aan elkaar te knopen, de passages van Duitse soldaten en de individuele drama's in het dorp. Voor de rest zijn Celina en haar familie de oorlog goed doorgekomen.

In 1945 huwde ze met Edmond Wauters, landbouwer geboren te Pamel op 9 december 1904. Zijn ouders Felix Wauters-De Duffeleer Maria (afkomstig uit Pamel) vestigden zich in 1922 te Okegem. Ze hadden een woning en boomgaard aan de Hazeleerstraat kunnen kopen van het gezin Courteaux-De Smedt dat naar Erembodegem verhuisde. Edmond Wauters was het tweede kind van het gezin.

Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren: Herman (°1946), Marcel (°1949), Rita (°1951), Maria en Magda (°1955) en Rosa (°1956). Allen zijn ze gehuwd en de vier meisjes zijn woonachtig te Okegem. Haar man Edmond overleed op 76-jarige leeftijd in 1980. Celina is dus reeds meer dan 32 jaar weduwe.

Eenmaal de kinderen gezond en wel op eigen benen stonden, kon het leven in een rustiger vaarwater komen, waarbij de jaren en de kleinkinderen zich opvolgden. Celina heeft momenteel elf kleinkinderen en vijftien achterkleinkinderen. Zelf zegt ze: 'Ik ben tevreden met wat er geweest is. Mijn dochters komen bijna iedere dag mij bezoeken en een handje toesteken. Daar ben ik gelukkig mee'.

Voor Celina kwam het gezin op de eerste plaats. Het is voor haar dan ook een grote vreugde de kinderen op belangrijke momenten bij elkaar te zien. Naast haar gewone werk thuis was Celina lid van verschillende verenigingen. Zo ging zij twintig jaar lang het lidgeld innen bij meer dan honderd leden van het tijdschrift *Middelares en Koningin* en was dertig jaar trouw lid van de gepensioneerdenbond waar ze regelmatig deelnam aan de activiteiten.

Celina met haar vijf kinderen

Op 84-jarige leeftijd reisde ze nog met haar dochters per vliegtuig op bedevaart naar Kroatië. Celina heeft nog een fantastisch goed geheugen. Ze heeft de Heemkring talrijke malen informatie verstrekt over Okegem en zijn inwoners.

Celina is gelukkig dat ze nog altijd in haar huis kan wonen. Ze beseft dat ze als het echt niet meer gaat haar huis zal moeten verlaten en naar een rustoord gaan. 'Ik wil mijn kinderen niet tot last zijn. Ik krijg veel hulp van mijn kinderen maar wil nog zoveel mogelijk zelfstandig zijn. Als het niet meer zelfstandig gaat zal ik zelf de beslissing nemen om naar een rustoord te gaan. Ik heb altijd in mijn vertrouwde omgeving geleefd en behoudt daarmee mijn zelfvertrouwen. Ik wil niet zeuren maar zo oud worden heeft ook nadelen, je kan je niet voorstellen hoe moeilijk het is om van anderen afhankelijk te zijn'.

De naam Okegem

Herman Van Isterdael

De eerste vermelding van de naam Okegem komt voor in een charter van het jaar 1096 behorend tot het archief van de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen. De originele oorkonde is in de loop der eeuwen verloren gegaan. Er bleef een afschrift van deze oorkonde bewaard, overgeschreven op het eind van de 13de eeuw.[23] In deze tekst wordt *Ockinghem* geschreven. In latere eeuwen komen nog de vormen *Okenghem* (Oorkonden St.-Adriaansabdij, 1142), *Okengem* (Oorkonden abdij Ninove, 1165), *Ochreghem* (Oorkonden St.-Adriaansabdij, 1181), *Hockengem* (Oorkonden abdij Ninove 1200), *Okenghiem* (1295), *Oukeghem* (1299), *Okeghem* (1351), *Okighem* (1406), *Okerghem* (1595), *Oekegem* (1689), *Oockeghem* (Aangiften nalatenschappen Okegem 1756) voor.

In de zevende eeuw, de ontstaansperiode van deze naam[24], zou men deze plek Ukinga haim genoemd hebben. Dit betekent: de woning van de lieden van Uko of Okko.[25] Uko vestigde zich met zijn afstammelingen op het grondgebied van de gemeente. In het Rijnland in Duitsland bestaat nog een identieke dorpsnaam Ockenheim. De oud-Germaanse mannelijke voornaam Hocke schijnt in Friesland (Nederland) nog gangbaar te zijn. Vroeger was het daar een zeer populaire naam. Hocke is namelijk een held in de eertijds bloedige strijd tussen Angelsaksen en Friezen.[26] De sage

---

[23] Rijksarchief Gent, Archief Sint-Adriaansabdij Geraardsbergen nr. 2, f° 9-9v°.

[24] GYSSELING Maurits, *Inleiding tot de toponymie, vooral van Oost-Vlaanderen*, in: *Naamkunde*, 10, 1978, p. 12.

[25] GYSSELING Maurits, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, Bouwstoffen en Studiën voor de Geschiedenis en de Lexicofrafie van het Nederlands, Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, Tongeren, G. Michiels, 1960, 2 delen, p. 760; CARNOY A., *Origines des noms des communes de Belgique*. Leuven, 1948, p. 511.

[26] CLAERHOUT J., *Okegem*, in: *Philologische bijdragen*, jg. 4, 1895, p. 55.

werd omstreeks het jaar 700 op schrift gesteld.

Plaatsnamen die eindigen op -ingahem en -hem duiden Germaanse nederzettingen aan die tussen de zesde en de tiende eeuw als centra van landbouw en veeteelt ontstonden[27]. Het is best mogelijk dat het om nederzettingen gaat die reeds eerder bevolkt waren. Okegem is niet de enige Germaanse plaatsnaam op het grondgebied van de gemeente. Eversem, de oudste vermelding in een archiefstuk dateert van 1196 onder de vorm *Eversenghem*, is een Eburtsinga haim. Dit is een woning van de lieden van Ebertso of Eburtso.[28] In de streek komen veelvuldig de namen *op -hem* voor. Het toont aan dat zich hier veel Germaanse families gevestigd hebben. In de onmiddellijke omgeving liggen bijvoorbeeld Iddergem, Bakergem, Huisegem, Pijnegem, Impegem.

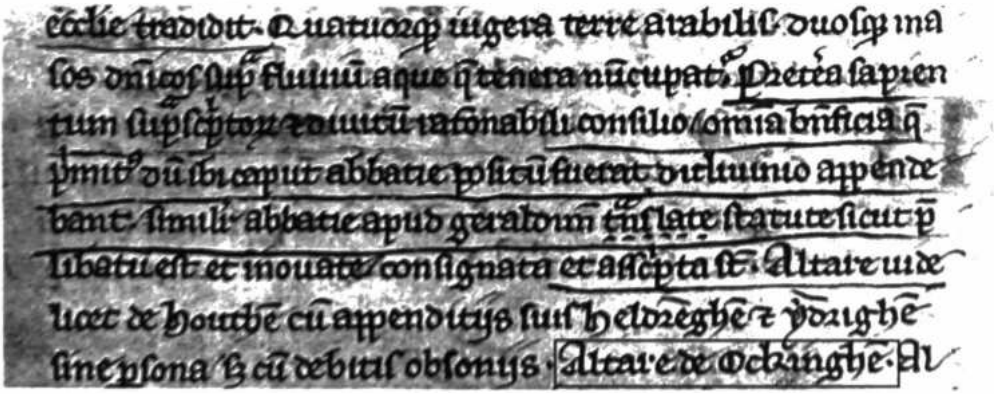

Uittreksel uit het afschrift van de akte van 1096 waarin de naam Okegem voor het eerst voorkomt. Dit is een afschrift van het einde van de 13e eeuw. De originele oorkonde is niet meer bewaard.
We lezen:
... ecclesiae tradidit, quatuorque jugera terre arabilis duosque mansos dominicos supra fluvium aque quae Tenera nuncupatur. Preterea, sapientium suprascriptorum et divitum rationabili consilio, omnia beneficia quae primitus, dum ibi caput abbatie positum fuerat, Dictivinio appendebant, similiter abbatie apud Geraldimontem translate statute sicut praelibatum est et innovate consignata et asscripta sunt: Altare videlicet de Houthem cum appenditiis suis Heldreghem et Ydrighem sine persona sed cum debitis obsoniis, Altare de Ockinghem ... (Bron : Archief abdij Geraardsbergen nr. 2 folio 9verso).

[27] VERHULST A., *Het landschap in Vlaanderen*, Antwerpen, 1964, p. 60.
[28] GYSSELING M., *Toponymisch...*, p. 344; CARNOY A., o.c., p. 201.

Het talrijk voorkomen van deze namen leidde tot de volkse verklaring van de naam Okegem. Dit verhaal werd in 1898 opgetekend.[29] Het wordt nog altijd met lichte varianten voort verteld.

Hoe Okegem aan zijn naam kwam... Het was in de tijd toen ons Heer en Sint-Pieter met een kruiwagen de 'prochiën' rondvoerden. Overal waar er enig volk woonde stortten zij een prochie van hun kruiwagen en gaven er een naam aan. Zo waren zij op zekere dag teweeg de Dender over te trekken, toen Sint-Pieter gewaar werd dat er een prochie van zijn kruiwagen viel.

- Meester, riep Sint-Pieter tot ons Heer, die een eind weegs vooruit was, daar valt nu nog een prochie van mijn kruiwagen, ge moest ze er eens komen opleggen.
- Bah! antwoordde ons Heer, laat ze maar liggen.
- Ja, maar meester, hoe zullen wij die prochie noemen?

En ons Heer binnensmonds de namen herhalend van Houtem en Eeregem, zo-even door hem bezocht, zei na een poos luidop: wel, *ook e (een) gem*! En alzo is' t dat Okegem aan zijn naam gekomen is.

[29] DE POTTER F. en BROECKAERT J., *Okegem*, in: *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, reeks 5, deel 3, Gent, 1898, p. 24.

INHOUD

De oprichting van de Oud-Strijdersbond te Okegem 53

Patrick Praet

Okegemse Vuurkruisers 62

Patrick Praet

Celina Van der Speeten is 100 jaar.....72

Herman Brantegem

De naam Okegem.....78

Herman Van Isterdael